

Pled d'avertura da la sessiun d'october 2020

President dal Cussegl grond Martin Wieland

(Valair vala il pled discurre)

Stimada dunna vicepresidente dal Cussegl grond, preziada Regenza, charas collegas e chars collegas

Temas ed ideas per ils peds introductivs d'ina sessiun avess jau gi' avunda. Ils eveniments dals ultims otg mais èn però stads fitg gravants ed han midà fermamain nossa vita sociala, economica e politica. E quai uschè ferm che jau na poss betg laschar d'ina vart il tema corona en mes pled d'avertura dad oz. Cun reglas generalmain valaivlas empruvain nus da mantegnair uschè blera normalità sco insumma pussaivel en nossa vita ed en nossa cultura. Nus formulain reglas sin basa d'enconuschientschas scientificas – reglas, che ans duain pertgirar cunter ina infecziun. En quest connex sun jau da l'avis che nus observian questas reglas, ma che nus giajan er fin a lur cunfins. E però uschenavant che quai è permess. I vegn adina puspè punctuà tge obligaziun d'exempel ch'il stadi sco tal haja. Er vegn spetgà ina rolla d'exempel da nus politicras e politichers. En quest connex stuessan nus però er ponderar che nus avessan er dad esser in exempel cun mussar quai ch'è pussaivel en la vita da mintgadi. Lain giudair nossas occurrenzas entaifer las mesiras da protecziun prescrittas, ma per plaschair er en tut la dimensiun, che questas pussaivladads, che nus ans prescrivain tut tenor la smanatscha, permettian. Latiers tutga er il return en la sala dal Cussegl grond suenter duas sessiuns en la Halla da la citad da Cuir. Lain acceptar las restricziuns, en quest cas l'obligaziun da purtar ina maschina, e lain mussar a la populaziun che er nus, betg mo las studentas ed ils students, essan pronts d'ans suttametter a restricziuns. Jau crai però er che nus demonstreschian en questa moda ina tscherta normalità e mussian che er gruppas da personas pli grondas pon sa radunar per chattar cuminaivlamain soluziuns.

Ed ussa in pèr enconuschientschas ed observaziuns en connex cun questa crisa: Jau sun stà e sun fitg impressiunà da la disciplina che la populaziun ha demussà en connex cun il lockdown. Cun la quarantina tschernida senza ha in'explosiun da la pandemia pudì vegnir evitada, e quai senza medicaments e senza meds d'agid tecnics. Questa prestaziun da nossas personas responsablas e da noss conumans m'han fatg ina gronda impressiun. En quest lieu saja engrazià a tuttas, propi a tuttas personas participadas. Suenter il lockdown constatesch jau però er ina renitenza pli e pli gronda, essend ch'i vegn demonstrà per chaussas che na fissan betg stadas imaginablas avant corona. Nus Svizras e Svizzers n'essan betg in pievel da demonstrantas e demonstrators. Er la percepziun en la vischnanca mussa in'atmosfera plitgusch irritada, a la quala nus stuain far frunt en mintga cas. E saja quai er mo cun cumprovar ch'ina tscherta normalità returna en nossa vita e che nus emprendain dad ir enturn cun il privel. Jau sun er stà impressiunà quant svelt che la populaziun è stada en cas da duvrar meds digitals per vegnir a frida cun la situaziun. Scolas han midà entaifer in temp fitg curt al distance learning, l'entira administraziun è sa retratga en il home office. Forsa gughegiain nus politicras e politicher er da metter en dumonda noss process da decisiun. I m'ha numadamain fatg impressiun entaifer tge curt temp ch'il futur digital è vegnì vivi, e quai senza concepts, studis, scleriments, analisas u grondas discussiuns. Er en la politica avain nus empruvà d'ans arranschar cun Skype for Business e cun auters programs. Ma jau constatesch ussa gist en noss mintgadi politic ch'ina scuntrada en il spazi digital s'adatta mo per part per chattar bunas soluziuns. Da l'autra vart m'allegri jau ch'ina cultura creschida sur blers millis onns na po betg vegnir remplazzada dal tuttafatg da la tecnica. E jau appellesch da tschertgar, sche adina pussaivel, il barat en scuntradas directas, natiralmain resguardond las mesiras da protecziun necessarias.

Ma permettai d'interpretar qua las ponderaziuns en connex cun corona sur la pandemia sco tala ora. I vegn pretendì ch'il distance learning avia la forsk tranter uschenumnadas scolaras e scholars pli fermes e pli debels. Questa differenziaziun sa basa però memia savens mo sin l'intelligenza scolastica. Ussa pon però precis ils roms da natira plitgusch teoretica vegnir digitalisads en moda pli simpla. Co statti dentant cun la materia da scola che premetta ina intelligenza manuala, vul dir pratica? Qua arrivain nus a mes avis als cunfins dal distance learning. Las abilitads manualas ston vegnir exercitadas ed emprendidas cun las pratitgar. Er arrivain nus a cunfins cun giuditgar las abilitads praticas. Jau As muss quai gugent a maun da la professiun da l'ortulan, da mia professiun. Durant mes temp sco patrun d'emprendissadi hai jau emprendì d'enconuscher insaquants giuvenils che n'eran, schebain ch'els han purtà a chasa las meglras notas ed ils megliers diploms, betg stads en cas d'ir enturn cun plantas. Precis viceversa han scolaras e scholars pli debels dumagnà questas sfidas quasi

senza problems. Tar nus en la bransch vala l'enconuschientscha: «Teoria è: nagut na funcziuna e tuts san pertge. Pratica è: tut funcziuna e naging na sa pertge.» Pertge menziunesch jau quests exempels? Perquai che jau sun in adversari absolut da mintga tendenza d'academisaziun en tut ils secturs da la furmaziun professiunala. Tenor mes avis vegnan abilitads teoreticas survalitadas, entant che las abilitads manualas e praticas vegnan negligidas. Tenor mai stoi er vegnir resguardà che roms teoretics pon vegnir qualifitgads pli tgunsch cun notas e cun valitaziuns che las abilitads praticas. Jau pledesch per promover l'orientaziun a la pratica e per tolerar l'academisaziun mo là, nua che quai è absolutamain necessari en la pratica.

Qua sa serra puspè – per uschè dir – il circol cun la politica. Er la politica è in artisanadi che vul esser emprendì. En la comunicaziun giogan la mimica, la gestic, la posiziun dal corp ed autras furmas expressivas ina rolla bler pli gronda ch'il pled discurrì. En noss protocol na po quai betg vegnir fixà. Ma quai sa mussa però fitg bain en ils resultats da las votaziuns. Pervia da l'obligaziun da purtar ina maschina resta la mimica zuppada en questa sessiun. Nus stuain chattar autras furmas expressivas per communitgar en moda chapaivla ed adeguata, per che nus chattian bunas soluziuns generalmain acceptadas. En quest senn appellech jau a Vus d'exercitar furmas da comunicaziuns alternativas. Vus avais quatter dis temp per quai.

Cun quai declar jau la sessiun d'october 2020 per averta.